

November – eesti teaduskeele kuu

Eesti keele aasta eestikeelse teaduse ja keeletehnoloogia kuul korraldati mitu asjakohast üritust.

Tallinna Tehnikaülikoolis peeti 1. novembril **konverents „Tõhusa terminitöö nimel“**, mis sai nime Tallinna Ülikooli teaduskeelekeskuse juhataja Peep Nemvaltsi avaettekande „Tõhusa terminitöö eeldused“ järgi. Terminitöö ja eesti teaduskeele edendamise võimalustest ja vajadusest kõnelesid ka Sirli Zupping (Haridus- ja Teadusministeerium), Kärt Rummel (Tallinna Tehnikaülikool), Ülle Sihver (Eesti Maaülikool), Helika Mäekivi (Tartu Ülikool), Ahti Lohk (Tallinna Tehnikaülikool), professor Jakob Kübarsepp ja emeriitprofessor Priit Kulu (Tallinna Tehnikaülikool), emeriitprofessor Rein Laaneots (Tallinna Tehnikaülikool), Kati Lätte (Tallinna Tehnikaülikool).

Konverents lõpetati ümarlauaga, kus osalesid HTM-i keeleosakonna nõunik Sirli Zupping, TTÜ keelte ja kommunikatsiooni osakonna juhataja Kärt Rummel ning Peep Nemvalts.

Tallinna Ülikool koostöös Eesti Teaduste Akadeemia ning Emakeele Seltsiga korraldas [VII eesti teaduskeele konverentsi „Eestikeelne ja üleilmne teadus“](#). Mitmete teaduslikul konverentsil 21.–22. novembril käsitlesid eri valdkondade asjatundjad eesti teaduskeelt mitmesuguseis seoseis terminivarast kõrgkooliõpikuteni. Esindatud olid Euroopa Komisjoni kirjaliku tõlke peadirektoraat, Johannes Käisi Selts, Tallinna Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool, Tartu Ülikool ja Narva kolledž ning Ususõnastiku kolleegium. Rohkes osalejaskonnas oli teadlasi kõigist ülikoolidest, teistest kõrgkoolidest ja teadusasutustest; raamatukogude, ministeeriumide, seltside esindajaid; tõlkijaid, toimetajaid, õpetajaid.

Konverentsi avasõnad Teaduste Akadeemia saalis lausuvad akadeemia president Tarmo Soomere, TLÜ teadusprorektor Katrin Niglas ning TLÜ teaduskeelekeskuse juhataja Peep Nemvalts. Ühe kutsutud kõnelejana rõhutas Tartu Ülikooli laineoptika professor, akadeemik Peeter Saari reaalteadlasena: teadus- ja õppekeel on keele selgroog. Teises põhiettekandes veenis Tartu Ülikooli professor, õiguskantsler Ülle Madise, et ka õigusteaduses, õigusaktides ja halduses võib olla eesti keel ilus: harjumus teha asjad põhjani selgeks ning lühidalt ja mõistetavalt kirja panna peab saama alguse ülikoolis, sest õigusteadlase eesmärk võiks olla luua õiglase õiguse kõrval selgust.

Teisel päeval käis vilgas arutelu töötubades Tallinna Ülikoolis.

Konverentsi ettekannete lühitutvustusi saab lugeda, kuvastikke ja esimese päeva videosalvestist näha TLÜ [teaduskeelekeskuse võrgukodust](#); salvestist tervikuna saab vaadata ka [siit](#).

Tartu Ülikooli raamatukogu konverentsisaalis peeti 28. novembril 2019 rahvusvaheline konverents **„Rahvuskeelsed ülikoolid üleilmastavas maailmas“**, kus vaadati tagasi eesti, läti ja leedu keele sajandile kõrghariduses ning kõneldi eesti, läti ja leedu keele kui õppekeele rollist tänapäeva kõrghariduses, vaagides võimalusi leida rahvuskeelse ja ingliskeelse kõrghariduse tasakaal.

Professor Meilutė Ramonienė (Vilniuse Ülikool) kõneles leedu keele õppest maailma ülikoolides, professor Ineta Dabašinskienė (Kaunase Vytautas Suure Ülikool) leedu keele võimalustest üleilmastavas maailmas. Professor Dace Markus (Liepāja Ülikool) vaatles Läti keelt kõrghariduses ajaloo ja poliitika tahkudest. Professor Ina Druvieta (Läti Ülikool) küsis, kas rahvuskeelt ja

rahvusvahelisi keeli Läti kõrgkoolides iseloomustab vastasseis või koeksisteerimine. Praegu kirjutatakse umbes 70% doktoritöödest läti keeles, kaitstakse kõik läti keeles. Äsja oli aga Läti haridusministeerium esitanud seaduseelnõu, millega sätestataks, et kõik väitekirjad tuleb kirjutada ja kaitsta inglise keeles, läti keeles saaks kirjutada vaid eriloaga. 800 teadlase ja ühiskonnategelase protestikiri pani siiski ministeeriumi ositi ümber mõtlema ning möönma läti keelt humanitaarteaduslikes töödes.

Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi kantsler Mart Laidmets väitis, et eestikeelne rahvusülikool on tulnud, et jääda ning eesti keel kõrghariduses pole kunagi olnud nii kõrgelt hinnatud kui praegu. Professor Birute Klaas-Lang (Tartu Ülikool) aga näitas ettekandes „Eestikeelne ülikool – varandus või vesikivi kaelas“, et päris nii roosiline olukord ei ole, kuigi eesti keele osatähtsuse nimel pingutatakse.

Konverentsi järel esitleti raamatut „Humanitaaria 100-aastases rahvusülikoolis“.

Viies eesti keeletehnoloogia konverents „Prototüübist teostuseni“ peeti 5. novembril Tallinnas Telliskivi loomelinnakus. Tutvustati eesti keele jaoks loodud vahendeid ja tööriistu ning keskenduti kasutajale: mida ja milleks saab eesti keeletehnoloogiat kasutada. Osales ka asutusi ja ettevõtteid, kes juba eesti keelele loodud vahendeid oma teenustes kasutavad.

Tutvuti masintõlkesüsteemidega, kõnetehnoloogia võimalustega, tekstianalüüsi rakendustega, lausekontrollija arendusega ning teiste keeletehnoloogiliste vahendite ja keelevaraga.

Teaduskommunikatsiooni konverents 2019: Eesti teab? Eesti teab! toimus Tallinna Lauluväljaku Klaassaalis 20. novembril. Lähtuti kolmest eesmärgist, mis aastaks 2035 saavutatud peaks olema:

- teadusliku maailmavaate kujundamine on oluline osa haridusest kõigil tasemetel ja vormides;
- teaduskommunikatsioon on teadustöö lahutamatu osa;
- teadus on Eesti elanike silmis väärtuslik ja kasulik ning täidab otsuste langetamisel pearolli.

Keskenduti sellele,

- millised on Eesti riigi plaanid,
- mida neis valdkondades on tehtud Taanis ja Rootsis,
- mida pakuvad eesmärkide teoks saamiseks huviharidajad ja millised on avatud õpikeskkondade võimalused;
- millisena näevad teaduskommunikatsiooni rolli poliitikud ja teadlased;
- kui teadus peab olema Eesti elanike silmis väärtuslik, siis peab teaduskommunikatsioon olema kvaliteetne. Mille järgi saame öelda, kas on?

Peep Nemvalts